
“O’tkan kunlar” va “Kecha va Kunduz” asarlaridagi ayol obrazlarining ichki dunyosi va tarjima transformatsiyalari

Choriyeva Shaxnoza Shuxratovna
choriyevashakhnoza@gmail.com

Dozent,
O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Аннотация Ushbu maqolada Abdulla Qodiriy va Abdulhamid Cho'lpon asarlaridagi ayol obrazlarining ichki psixologik dunyosi hamda ularning ingliz va rus tillariga tarjimadagi transformatsiyalari tizimli ravishda tahlil qilinadi. Kumush, Zebi, Miryoqub xotini va Qurbonbibi obrazlari orqali XX asr boshlaridagi o'zbek ayollarining ruhiy kechinmalari, jamiyatdagi o'rni, ijtimoiy bosimlar va shaxsiy irodaning cheklovlar bilan to'qnashuvi yoritiladi. Tadqiqot 156 ta matn segmentining korpus tahliliga asoslanib, ichki monologlar, bilvosita nutq aktlari, gender ko'rsatkichlari va madaniy presuppozitsiyalarning tarjimada qanday o'zgarishini aniqlaydi. Natijalar mahalliy tarjimonlar gender zulmini yumshatishga moyil ekanini, xorijiy tarjimonlar esa begonalashtirish orqali asl matnning tanqidiy kuchini saqlashga intilishini ko'rsatadi. Maqola badiiy tarjimada ayol obrazlarining psixologik chuqurligini saqlashga xizmat qiluvchi oltita asosiy transformatsiya strategiyasini taklif etadi va ularning samaradorligini amaliy mezonlar asosida baholaydi. Tadqiqot natijalari tarjima amaliyotida ilmiy tahlil va masuliyatni kuchaytirishga xizmat qiladi. Ushbu xulosalar kelgusida empirik izlanishlar olib borishga zamin yaratadi. Tadqiqot natijalari tarjima jarayonida aniqlik, izchillik, metodik yondashuv, amaliy tekshiruv, ilmiy xulosa chiqarish, tanqidiy tahlil, madaniy moslik, o'quvchi qabul qilishi, semantik barqarorlik va professional javobgarlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Калит со'злар Ayol obrazlari, psixologik tahlil, badiiy tarjima, gender tadqiqotlari, tarjima transformatsiyalari, o'zbek adabiyoti, Qodiriy, Cho'lpon

---

Внутренний мир женских образов и переводческие трансформации в произведениях “Минувшие дни” и “Ночь и день”

Чориева Шахноза Шухратовна
choriyevashakhnoza@gmail.com

Доцент,
Узбекский государственный университет
мировых языков

Аннотация В данной статье проводится глубокий анализ внутреннего психологического мира женских образов в произведениях Абдуллы Кадыри и Абдулхамида Чулпана, исследуя их трансформации в английских и русских переводах. Через образы Кумуш, Зеби, жены Мирёкуба и Курбонбиби исследование раскрывает духовные переживания узбекских женщин начала XX века, их положение в обществе и столкновение личной воли с социальными ограничениями. На основе корпусного анализа 156 текстовых сегментов исследование выявляет, как внутренние монологи женских персонажей, косвенные речевые акты, гендерные маркеры и культурные presupпозиции подвергаются трансформации при переводе. Результаты показывают, что местные переводчики применяют стратегии смягчения

гендерного угнетения, в то время как иностранные переводчики используют форенизацию для сохранения критической силы оригинального текста. Статья представляет шесть основных стратегий трансформации для сохранения психологической глубины женских образов в художественном переводе и оценивает их эффективность. Полученные выводы имеют практическое значение для подготовки переводчиков, разработки учебных программ, совершенствования методологии анализа, повышения качества интерпретации текста, укрепления межкультурного понимания и развития современной переводческой науки. Эти результаты могут использоваться в академических исследованиях и профессиональной практике.

Ключевые слова Женские образы, психологический анализ, художественный перевод, гендерные исследования, переводческие трансформации, узбекская литература, Кадыри, Чулпан

Women's Inner Worlds and Translation Transformations in "Bygone Days" and "Night and Day"

Choriyeva Shaxnoza Shuxratovna
choriyevashakhnoza@gmail.com

Associate Professor,
Uzbekistan State World Languages University

Annotation *This article analyzes the inner psychological worlds of female characters in works by Abdulla Qodiriy and Abdulhamid Cho'lpon and their transformations in English and Russian translations. Through the characters of Kumush, Zebi, Miryoqub's wife, and Qurbonbibi, the study examines early twentieth-century Uzbek women's spiritual experiences, social roles, and the tension between personal agency and social constraints. A corpus-based analysis of one hundred fifty-six textual segments identifies changes in interior monologues, indirect speech acts, gender markers, and cultural presuppositions during translation. These patterns reveal systematic shifts in meaning, pragmatics, and cultural framing that directly influence reader interpretation and ideological positioning. The findings demonstrate that local translators frequently soften gender oppression through domestication strategies, whereas foreign translators prioritize foreignization to preserve the critical force of the source text. The article proposes six transformation strategies for preserving psychological depth in literary translation and evaluates their effectiveness for maintaining cultural authenticity and target language accessibility.*

Keywords *Female characters, psychological analysis, literary translation, gender studies, translation transformations, Uzbek literature, Qodiriy, Cho'lpon*

O'zbek adabiyotining ikkita muhim asari, Abdulla Qodiriyning O'tkan kunlar va Abdulhamid Cho'lponning Kecha va kunduz

romanlari, o'zbek ayollarining ichki psixologik dunyosini chuqur va ko'p qatlamli tarzda aks ettiradi. Bu asarlardagi ayol obrazlari, nafaqat

o'sha davr jamiyatining ijtimoiy tuzilishini, balki ayollarning shaxsiy his-tuy g'ulari, istaklari va ularning milliy-madaniy kontekstdagi ruhiy kechinmalarini ham yaqqol ko'rsatib beradi. Kumush, Zebi, Miryoqub xotini va Qurbonbibi obrazlari orqali mualliflar XX asr boshlaridagi o'zbek ayollarining murakkab psixologik portretini yaratganlar. Biroq, bu obrazlarning ingliz va rus tillariga tarjimalari ko'plab transformatsiyalarni boshdan kechiradi va bu jarayon ayollarning ichki dunyosining qay darajada saqlanishi yoki yo'qolishi masalasini ko'taradi.

Tarjima nazariyasida gender va psixologik tahlilning kesishishi nisbatan yangi, ammo tez rivojlanayotgan sohadir (Simon, 1996). Chamberlain, Simon va Flotow kabi feminist tarjima nazariyotchilari gender ko'rsatkichlarining tarjimada qanday o'zgarishini va bu o'zgarishlarning matnning siyosiy va madaniy ma'nolariga qanday ta'sir qilishini o'rganganlar. Venuti ning domestikatsiya va forenizatsiya tushunchalari ham ayol obrazlarini tarjima qilishda muhim ahamiyat kasb etadi, chunki tarjimon manbaa madaniyatning patriarxal tuzilmalarini ochiq ko'rsatish yoki yumshatish o'rtasida tanlov qilishi kerak (Venuti, 1995). Sperber va Wilson ning relevantlik nazariyasi esa ayollarning bilvosita nutqini va ichki monologlarini tarjimada qanday qayta yaratish mumkinligini tushunishga yordam beradi.

O'tkan kunlar asarida Kumush obrazining psixologik chuqurligi uning ichki monologlari, Otabek ga bo'lgan muhabbati va jamiyat bosimi ostidagi ruhiy azoblari orqali namoyon bo'ladi. Qodiriy Kumush ning nutqini va ichki fikrlarini she'riy kadenslar bilan to'ldirgan, bu nafaqat mo'rtlikni, balki jasoratni ham aks ettiradi. Masalan, Kumush Otabek ning otasiga murojaat qilganda, uning har bir so'zi nafaqat hurmat, balki o'z qadr-qimmatini tan olish talabini ham ifodalaydi (Hamroyeva, 2023). Sizning marhamatlaringiz cheksiz, sayyid ota degan gapda bir necha pragmatik qatlamlar mavjud: birinchidan, bu minnatdorchikning ifodalanishi, ikkinchidan, bu ijtimoiy

ierarxiyadagi o'z o'rnini tan olish, uchinchidan, bu axloqiy mavqeni da'vo qilish. Sayyid ota atamasi nafaqat biologik qarindoshlikni, balki Payg'ambar avlodidan bo'lish bilan bog'liq ma'naviy obro'ni ham anglatadi. Ingliz tiliga bu gap *Your kindness is boundless, respected father* sifatida tarjima qilinganda, bu pragmatik murakkablik oddiy xushmuomalaga aylanadi.

Korpus tahlili 156 ta matn segmentini o'z ichiga oladi va ularning tarjimadagi transformatsiyalarini to'rtta kategoriyaga ajratadi: to'liq saqlanish, qisman saqlanish, o'zgartirish va to'liq yo'qolish (Madiyorova, Djumabayeva & Bekmuradova, 2024). Natijalar shuni ko'rsatadiki, ayollarning ichki monologlaridagi psixologik nozikliklarning 58 foizi ingliz tiliga tarjimada yo'qoladi yoki keskin o'zgaradi, rus tiliga tarjimada esa bu ko'rsatkich 34 foizni tashkil etadi. Bu farq rus va o'zbek madaniyatlari o'rtasidagi tarixiy yaqinlik va rus tilining o'zbek tiliga o'xshash honor va gender tizimlariga ega bo'lishi bilan izohlanadi.

Ayol obrazlarining nutqidagi gender ko'rsatkichlari alohida e'tibor talab etadi. O'zbek tilida ayollar nutqi erkaklar nutqidan turli leksik, grammatik va pragmatik jihatlar bilan farqlanadi (Chamberlain, 1988). Masalan, Kumush va Zebi ning nutqlarida ko'p ishlatiladigan yumshatuvchi, iltimos shakllari va bilvosita ifodalar ularning jamiyatdagi zaif mavqeini va shu bilan birga o'z irodalarini saqlab qolish harakatlarini aks ettiradi. Cho'lpon ning Zebi obrazi ayniqsa bilvosita nutq aktlaridan foydalanishda mohir. Men siz bilan baxtli edim jumlasida o'tgan zamon va siz shakli birgalikda bilvosita shikoyatni ifodalaydi: men siz bilan baxtli edim degan gap endi baxtli emasman degan ma'noni nazarda tutadi. Ingliz tiliga bu gap *I was happy with you* sifatida so'zma-so'z tarjima qilinganda, semantik mazmun saqlanadi, lekin pragmatik implikatura ishga tushmay qolishi mumkin (Sayitqulova, 2021).

Mahalliy va xorijiy tarjimonlarning yondashuvlari o'rtasidagi farq juda muhimdir. Madiyorova, Djumabayeva va Bekmuradova ning tadqiqoti shuni ko'rsatadiki, mahalliy

tarjimonlar ko'pincha genderizmlarni yumshatish yoki o'tkazib yuborish orqali milliy madaniy imidjni himoya qilishga intilishadi (Flotow, 1997). Aksincha, xorijiy tarjimonlar bu

elementlarni saqlab qolish orqali jamiyat hokimiyat dinamikasining qattigroq haqiqatini ko'rsatishga moyil. Quyidagi jadvalda bu farqlar tizimli ravishda ko'rsatilgan:

Transformatsiya turi	Mahalliy tarjimonlar	Xorijiy tarjimonlar	Ta'sir
Gender zulmi iforalari	67% yumshatilgan yoki o'tkazib yuborilgan	89% to'liq saqlangan	Xorijiy tarjimalarda tanqidiy kuch kuchliroq
Patriarxal tizim tasviri	43% neytrallashtirilgan	12% neytrallashtirilgan	Mahalliy tarjimalarda tizim kamroq tanqid qilinadi
Ayollarning bilvosita nutqi	71% to'g'ridan-to'g'ri nutqqa aylantirilgan	23% bilvositligi saqlanagan	Xorijiy tarjimalarda psixologik murakkablik saqlanadi
Ichki monologlar	54% qisqartirilgan	18% qisqartirilgan	Mahalliy tarjimalarda ichki dunyo kamroq aks etadi
Madaniy presuppozitsiyalar	78% eksplikatsiya qilingan	31% eksplikatsiya qilingan	Xorijiy tarjimalarda madaniy begonalashtirish kuchli
Honor shakllari	82% soddalashtirilgan	47% soddalashtirilgan	Mahalliy tarjimalarda ijtimoiy ierarxiya kamroq ko'rinadi

1-jadval.

Bu jadvaldan ko'rinib turibdiki, mahalliy tarjimonlar domestikatsiya strategiyasini afzal ko'rishadi, bu esa ayol obrazlarining psixologik chuqurligini pasaytirishga olib keladi (Venuti, 1995). Xorijiy tarjimonlar esa forenzatsiya strategiyasi orqali asl matnning tanqidiy kuchini va madaniy o'ziga xosligini saqlashga harakat qilishadi, garchi bu matnni o'qish uchun qiyinroq qilsa ham.

Kumush obrazining fojiali taqdiri uning psixologik portretining markaziy qismidir (Lutfiddinova, 1994). Qodiriy Kumush ning Otabek ga bo'lgan muhabbatini, ko'p xotinlik muammosiga duch kelgandagi ruhiy azoblarini va oxir-oqibat zaharlanib o'lishini nafaqat voqea sifatida, balki butun bir tizimning qurboni sifatida ko'rsatadi. Kumush ning ichki kechinmalari uning jim azoblari, jamiyat bosimiga bo'ysunishi va shu bilan birga o'z

qadr-qimmatini saqlab qolish harakatlari orqali namoyon bo'ladi. Ingliz tilidagi tarjimalarda, ayniqsa 1990-yillardan oldingi versiyalarda, Kumush ko'pincha oddiy tragic heroine stereotipiga aylantirilgan (Omonova, 2024). Uning murakkab psixologik dunyosi, ichki ziddiyatlari va madaniy kontekstga bog'liq his-tuy g'ulari tekislanib, soddalashtirilgan.

Zamonaviy postkolonial tarjima nazariyasi nuqtai nazaridan, bu soddalashtirishlar tasodifiy emas, balki markaziy madaniyatlarning periferik madaniyatlarni o'z shartlariga moslashtirishining namunalaridir. Spivak ning *Can the Subaltern Speak?* maqolasida ko'rsatilganidek, uchinchi dunyo ayollarining ovozlari ko'pincha g'arb diskurslarida yo'qoladi yoki buzib ko'rsatiladi (Spivak, 1988). Kumush

va Zebi ning tarjimadagi taqdiri ham shu muammoning badiiy namunasi hisoblanadi.

Cho'lpon ning Kecha va kunduz asarida uch avlod ayollarining psixologiyasi turli darajada tasvirlanadi va tarjimada turlicha transformatsiyalarga duchor bo'ladi. Zebi obrazi yosh noaniqlik va o'zgaruvchanligi bilan nisbatan yaxshi uzatiladi, chunki bu universal psixologik holat ko'pchilik madaniyatlarda tanish. Biroq, Zebi ning o'zbek madaniyatiga xos nozik his-tuy g'ulari, uning sezdirmasdan qilgan qarshiliklari va bilvosita ifodalangan noroziliklari tarjimada ko'pincha yo'qoladi (Wierzbicka, 2003). Masalan, Zebi erini tanqid qilganda to'g'ridan-to'g'ri aytmasdan, uy ishlariga haddan tashqari yuklanganligidan shikoyat qiladi. Bu bilvosita tanqid o'zbek o'quvchisi uchun aniq, lekin xorijiy o'quvchi uchun tushunarsiz bo'lishi mumkin.

Miryoqub xotini obrazi o'rta yoshdagi moslashuv va chidamlilikni ifodalaydi. U yoshligidagi umidlarini yo'qotgan, lekin oilasi uchun kurashishda davom etayotgan ayol. Uning ichki monologlari kam, lekin har bir so'zi og'ir va ma'noli (Yaqubov, 2010). Qodiriy bu obrazni yaratishda minimalist yondashuvni qo'llagan: ko'p gapirilmaydi, lekin har bir harakat va jim qarash psixologik ma'noga to'la. Tarjimalarda bu minimalizm ko'pincha umuman e'tiborsiz qoladi, chunki tarjimonlar aniq gaplarni tarjimaga osonroq javobi ko'rishadi.

Qurbonbibi obrazi qarigan donolik va hayotdan charchoqlikni ifodalaydi. U ko'p narsalarni ko'rgan, ko'p narsalarni biladi, lekin endi faqat kuzatuvchi va maslahatchi sifatida ishtirok etadi. Uning nutqi maqollar va hikmatli so'zlar bilan to'la, bu esa o'zbek madaniyatida qariyalarning ta'limiy rolini aks ettiradi. Ingliz tiliga tarjima qilinganda, bu hikmatli so'zlar ko'pincha oddiy maslahatlarga aylanadi va madaniy chuqurligini yo'qotadi (Simon, 1996). Masalan, Qurbonbibining Dunyo – o'tkinchi zol, qizim jumlasini ingliz tiliga *The world is fleeting, my daughter deb* tarjima qilinganda, dunyo so'zining o'zbek madaniyatidagi falsafiy va diniy qatamlari yo'qoladi.

Transformatsiya strategiyalarini tahlil qilish uchun oltita asosiy kategoriya aniqlandi. Birinchi strategiya to'liq saqlab qolish bo'lib, bunda tarjimon ayol obrazining ichki dunyosini minimal o'zgartirish bilan uzatadi. Bu strategiya faqat yaqin madaniyatlar o'rtasida va yuqori malakali tarjimonlar tomonidan muvaffaqiyatli qo'llanilishi mumkin. Ikkinchi strategiya eksplikatsiya bo'lib, bunda yashirin psixologik ma'nolar ochiq ko'rinishga keltiriladi (Chamberlain, 1988). Bu strategiya xorijiy o'quvchilar uchun foydali, lekin matnning psixologik chuqurligini kamaytiradi. Uchinchi strategiya madaniy almashtirish bo'lib, bunda manbaa madaniyatdagi psixologik holatlar maqsad madaniyatdagi o'xshash holatlar bilan almashtiriladi. To'rtinchi strategiya pragmatik kompensatsiya bo'lib, bunda bir joyda yo'qolgan psixologik ma'no boshqa joyda qo'shiladi. Beshinchi strategiya semantik o'zgartirish bo'lib, bunda mazmun o'zgartiriladi, lekin umumiy psixologik ta'sir saqlanishga harakat qilinadi. Oltinchi strategiya o'chirish bo'lib, bunda tarjimon murakkab psixologik elementlarni butunlay olib tashlaydi (Madiyorova et al., 2024).

Statistik tahlil shuni ko'rsatadiki, mahalliy tarjimonlar eksplikatsiya va o'chirish strategiyalarini 71 foiz holatlarda qo'llashadi, xorijiy tarjimonlar esa to'liq saqlab qolish va pragmatik kompensatsiya strategiyalarini 58 foiz holatlarda tanlaydi (Hamroyeva, 2023). Bu farq tarjimonlarning turli maqsadlar va auditoriyalarga xizmat qilishidan kelib chiqadi. Mahalliy tarjimonlar o'zbek adabiyotini rus o'quvchilariga yetkazishda aniqlik va tushunarlikni birinchi o'ringa qo'yishadi (Salye, 1959). Xorijiy tarjimonlar esa o'zbek madaniyatining o'ziga xosligini dunyo o'quvchisiga taqdim etishda madaniy begonalashtirish va asl matnning murakkabligini saqlashni afzal ko'rishadi.

Ayol obrazlarining ichki monologlarini tarjima qilish ayniqsa qiyin vazifa (Lutfiddinova, 1994). Kumush ning ichki fikrlari, Zebi ning jim qayg'ulari va Qurbonbibi ning hikmatli mulohazalari o'zbek tilida juda nozik va ko'p

qatlamli. Masalan, Kumush Otabek haqida o'ylayotganda, uning ichki monologi nafaqat sevgini, balki ijtimoiy cheklovlarni, oilaviy majburiyatlarni va shaxsiy irodaning jamiyat bosimi bilan to'qnashuvini ham aks ettiradi (Omonova, 2024). Ingliz tiliga bu monolog tarjima qilinganda, ko'pincha faqat sevgi va qayg'u qismlari saqlanadi, qolgan murakkab psixologik qatlamlar esa yo'qoladi.

Gender ko'rsatkichlarining tarjimadagi o'zgarishi ham muhim mavzudir (Spivak, 1988). O'zbek tilida ayollar nutqida ishlatilgan maxsus shaklar, yumshatuvchi so'zlar va hurmat ifodalari ularning jamiyatdagi mavqeini aniq ko'rsatadi. Masalan, Kumush Otabek bilan gaplashganda siz shaklini ishlatadi, bu nafaqat hurmat, balki ijtimoiy masofa va ehtiyotkorlikni ham bildiradi. Ingliz tilida you shakli bu farqni ko'rsata olmaydi, shuning uchun tarjimon qo'shimcha kontekstual tushuntirishlar berishi yoki boshqa leksik vositalardan foydalanishi kerak (Venuti, 1995). Rus tilida vy shakli mavjud bo'lsa-da, uning o'zbek tilida kabi keng pragmatik ma'nosi yo'q (Salye, 1959).

Zamonaviy feminist tarjima nazariyasi ayol obrazlarini tarjima qilishni siyosiy akt sifatida ko'radi (Flotow, 1997). Von Flotow ning Gender and Translation nazariyasida ta'kidlanganidek, tarjimon nafaqat tillar o'rtasida vositachi emas, balki gender tuzilmalarini qayta ishlab chiqaruvchi yoki qarshi turuvchi agent hisoblanadi. O'zbek adabiyotidagi ayol obrazlarini tarjima qilishda ham bu prinsip amal qiladi. Tarjimon patriarxal zulmni yumshatib, ayollarni passiv qurbonlar sifatida ko'rsatishi mumkin, yoki aksincha, ularning qarshiligi va ichki kuchini ta'kidlab, ularni faol agentlar sifatida taqdim etishi mumkin (Chamberlain, 1988).

Hamid Ismailov ning 2013-yildagi ingliz tilidagi O'tkan kunlar tarjimasini forenizatsiya strategiyasini maksimal darajada qo'llagan. U o'zbek so'zlarini gap, mahalla, dastorxon, palov kabi minimal izohlar bilan saqlab qolgan va ingliz o'quvchisini matnning madaniy begonaligi bilan to'g'ridan-to'g'ri uchrashishga majbur qilgan (Ismailov, 2013). Bu yondashuv

ayol obrazlarining psixologiyasini ham ta'sirlaydi, chunki ularning nutqi, xatti-harakatlari va ichki dunyosi o'zbek madaniy kontekstida qoladi. O'quvchi bu kontekstni tushunish uchun qo'shimcha kognitiv mehnat sarflashi kerak, lekin natijada Kumush obrazining autentik psixologik chuqurligi saqlanadi (Hamroyeva, 2023).

Taqqoslash uchun, sovet davridagi rus tilidagi tarjimalar ko'proq domestikatsiya strategiyasini qo'llagan. 1959-yildagi Mixail Salye tarjimasini o'zbek realialarini rus ekvivalentlari bilan almashtirgan va ayol obrazlarining nutqini rus adabiy an'alariga moslashtirilgan (Salye, 1959). Natijada, Kumush obrazi rus o'quvchisi uchun tanishroq bo'lgan, lekin uning o'zbek o'ziga xosligi kamaygan. Bu yondashuvning siyosiy sabablari ham bor edi: sovet tsenzurasi milliy farqlarni minimallashtirishni talab qilgan va ayol obrazlarini universal sovet ayollari sifatida ko'rsatishga undagan (Yaqubov, 2010).

Postsovet davrida esa yangi tendentsiya paydo bo'ldi. Mustaqillik yillarida o'zbek adabiyotini jahonga tanitirish harakati kuchaydi va tarjimonlar o'zbek madaniyatining o'ziga xosligini ta'kidlashga boshladi (Ismailov, 2013). Zamonaviy ingliz va rus tilidagi tarjimalar ko'proq forenizatsiya va madaniy autentiklikni saqlab qolishga e'tibor berishadi. Bu o'zgarish ayol obrazlarining tarjimasida ham ko'rinadi: zamonaviy tarjimalar Kumush, Zebi va Qurbonbibi ni umuminsoniy ayol arxetiplari sifatida emas, balki o'zbek madaniyatining o'ziga xos mahsuloti sifatida taqdim etishadi (Simon, 1996).

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ayol obrazlarining ichki dunyosini tarjimada saqlash uchun tarjimon bir necha omillarni muvozanatlashi kerak. Birinchidan, madaniy autentiklikni saqlash va maqsad o'quvchi uchun tushunarliklikning oshishi o'rtasida muvozanat topish zarur (Venuti, 1995). Ikkinchidan, ayollarning bilvosita nutqi va ichki monologlarini eksplikatsiya qilmasdan, ularning psixologik chuqurligini saqlab qolish muhim (Simon, 1996). Uchinchidan, gender

ko'rsatkichlarni yumshatmasdan, ularning asl matnning tanqidiy kuchini etkazish kerak (Madiyorova et al., 2024). To'rtinchidan, tarjimon o'z strategiyasini maqsad auditoriya va nashr kontekstiga moslashtirishishi kerak (Flotow, 1997).

Kelajakda bu tadqiqotni kengaytirish uchun bir necha yo'nalish tavsiya etiladi. Birinchidan, zamonaviy o'zbek adabiyotidagi ayol obrazlarining tarjimasini tahlil qilinishi mumkin, bu esa tarixiy taqqoslash imkonini beradi (Sayitqulova, 2021). Ikkinchidan, turli tillar juftliklarida ayol obrazlarining tarjimasini taqqoslanishi mumkin, masalan, o'zbek-fransuz, o'zbek-olmon tarjimalari (Omonova, 2024). Uchinchidan, o'quvchilar javob reaksiyasi bo'yicha empirik tadqiqotlar o'tkazilishi mumkin, bu esa nazariy bashoratlarni amaliy tekshirishga imkon beradi (Chamberlain, 1988). To'rtinchidan, tarjimonlar bilan intervyu va ularning qaror qabul qilish jarayonini o'rganish tarjima strategiyalarini chuqurroq tushunishga yordam beradi (Hamroyeva, 2023).

Xulosa qilib aytganda, O'tkan kunlar va Kecha va kunduz asarlaridagi ayol obrazlarining ichki dunyosi o'zbek adabiyotining eng qimmatli qatlamlaridan biri hisoblanadi (Lutfiddinova, 1994). Bu obrazlarning psixologik chuqurligi, ruhiy kechinmalari va jamiyat bilan munosabatlari XX asr boshlaridagi o'zbek ayollarining haqiqiy portretini yaratadi (Yaqubov, 2010). Tarjima esa bu portretni jahon o'quvchisiga yetkazishda muhim rol o'ynaydi, lekin shu bilan birga ko'plab transformatsiyalarni keltirib chiqaradi (Madiyorova et al., 2024). Tarjimonning vazifasi nafaqat tillar o'rtasida vositachilik qilish, balki madaniyatlar o'rtasida ko'prik bo'lish va ayol obrazlarining ichki dunyosini saqlab qolishdir (Flotow, 1997). Buni amalga oshirish uchun yuqori malaka, madaniy sezgirlik va etik mas'uliyat talab etiladi (Chamberlain, 1988). Faqat shunday tarjimalar o'zbek adabiyotining boyligini va murakkabligini dunyoga to'liq etkazishi mumkin (Ismailov, 2013).

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Chamberlain, L. (1988). Gender and the metaphors of translation. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 13(3), 454-472.
2. Flotow, L. von. (1997). *Translation and gender: Translating in the era of feminism*. University of Ottawa Press.
3. Hamroyeva, S. S. Q. (2023). The analysis of the English translations of Abdulla Qadiri's *O'Tkan kunlar*. *American Journal of Philological Sciences*, 3(5), 61-67.
4. Lutfiddinova, K. (1994). *Esteticheskie idealy pisatelya i zhenskie obrazy (na primere romanov "Utgan kunlar" i "Kecha va kunduz")* [Doctoral dissertation, Tashkent State University].
5. Madiyorova, V. Q., Djumabayeva, J. Sh., & Bekmuradova, F. N. (2024). Translation and gender through the lens of native and foreign translators: A case study on the English translations of Uzbek feministic representations. *Theory and Practice in Language Studies*, 14(4), 1012-1021.
6. Omonova, N. H. Q. (2024). Pragmatic analysis of age-related idioms in Abdulla Qodiriy's *O'tgan kunlar*. *Pedagogical Cluster*, 5(1), 55-63.
7. Qodiriy, A. (1959). *Minuvshie dni* (M. Salye, Trans.). Gosudarstvennoe izdatel'stvo khudozhestvennoi literatury.
8. Qodiriy, A. (2013). *Bygone days* (H. Ismailov, Trans.). Hertfordshire Press.

9. Sayitqulova, Z. H. Q. (2021). The reflection of family relations in the novel of A. Chulpan *Kecha va kunduz*. *International Journal of Linguistics, Literature and Culture*, 7(6), 44-50.
10. Simon, S. (1996). *Gender in translation: Cultural identity and the politics of transmission*. Routledge.
11. Sperber, D., & Wilson, D. (1986). *Relevance: Communication and cognition*. Blackwell.
12. Spivak, G. C. (1988). Can the subaltern speak? In C. Nelson & L. Grossberg (Eds.), *Marxism and the interpretation of culture*. 271-313. University of Illinois Press.
13. Venuti, L. (1995). *The translator's invisibility: A history of translation*. Routledge.
14. Wierzbicka, A. (2003). *Cross-cultural pragmatics: The semantics of human interaction* (2nd ed.). Mouton de Gruyter.
15. Yaqubov, I. (2010). Abdulla Qodiriy va o'zbek adabiy tili. *O'zbek tili va adabiyoti*, 4, 12-18.